

Міністерство освіти і науки України Національний університет водного
господарства та природокористування
Інститут економіки і менеджменту
Кафедра публічного управління, адміністрування та інформаційної діяльності

Пояснювальна записка до кваліфікаційної магістерської роботи

магістр
(рівень вищої освіти)

на тему:

Удосконалення державного управління розвитком альтернативної енергії

Виконав: студент 2 курсу, групи ДСз–21м
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»
Пантелей Максим Олегович

Керівник: доцент, кафедри державного
управління, документознавства та
інформаційної діяльності
Вівсянник Олег Михайлович

Рецензент: к.е.н., доцент кафедри державного
управління, документознавства та
інформаційної діяльності
Антонова Світлана Євгеніївна

Рівне – 2022

Ім'я користувача:
Максим Олегович Пантелей

ID перевірки:
1013343998

Дата перевірки:
22.12.2022 15:37:50 EET

Тип перевірки:
Doc vs Library

Дата звіту:
22.12.2022 17:01:55 EET

ID користувача:
8698

Назва документа: Пантелей Максим магістерська робота.docx

Кількість сторінок: 95 Кількість слів: 21638 Кількість символів: 176973 Розмір файлу: 610.16 KB ID файлу: 1013105031

27.9% Схожість

Найбільша схожість: 6.19% з джерелом з Бібліотеки (ID файлу: 8354266)

Пошук збігів з Інтернетом не проводився

27.9% Джерела з Бібліотеки 930

Сторінка 97

5.86% Цитат

Цитати 24

Сторінка 98

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи 1

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГІЇ	9
1.1. Сутність державного управління альтернативною енергією	9
1.2. Механізми державної підтримки розвитку альтернативної енергії.....	14
1.3. Зарубіжний досвід управління розвитком альтернативної енергії.....	27
Висновки до розділу 1	34
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ АЛТЕРНАТИВНОЮ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЮ В УКРАЇНІ	37
2.1. Сучасний стан розвитку альтернативної електроенергії в Україні	37
2.2. Оцінка ефективності управління альтернативною електроенергією	47
2.2. Програми фінансування альтернативної енергетики	58
Висновки до розділу 2	61
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГІЇ	64
3.1. Міжнародне співробітництво України та ЄС у галузі альтернативної енергії	64
3.2. Шляхи активізації інвестиційної діяльності у відновлювану енергетику, як інструмент державного управління у даній галузі	77
3.3. Вдосконалення механізмів державного стимулювання розвитку відновлюваних джерел енергії.....	85
Висновки до розділу 3	89
ВИСНОВКИ ТА ПРОЗИЦІЇ.....	93
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	100

ВСТУП

Актуальність теми. Практично в усіх країнах світу в реаліях сьогодення актуальною є проблема зростання національної економіки за рахунок використання сучасних, ефективних, екологічних, енергозберігаючих технологій, у тому числі з використанням альтернативних джерел енергії. У сучасному суспільстві, що швидко змінюється, відновлювана енергетика привертає все більше уваги. Цей інтерес цілком обґрунтований, оскільки енергетичні та екологічні питання останнім часом стають більш очевидними. Коли лідери країн і міжнародних організацій обговорюють проблеми, що виникають, вони все частіше приходять до висновку, що в майбутньому ці проблеми можна буде вирішити лише за рахунок використання екологічно чистих відновлюваних джерел енергії. Крім того, слід зазначити, що сьогоднішній світовий попит на енергію продовжує зростати за межі встановленої потужності, тому майбутні енергетичні потреби необхідно задовольняти та покращувати ефективно та надійно.

Збройна агресія Росії проти України значно підвищила гостроту переходу країн ЄС на альтернативні джерела енергії. Маніпуляція російського керівництва своїм членством як основного імпортера енергоресурсів з країн ЄС, велика залежність усіх цих країн від держави-агресора ставить гострі питання щодо швидкого та ефективного переходу на альтернативні джерела енергії. Сьогодні очевидна залежність Європи від вугілля, нафти та газу, як і її політична, соціальна та економічна вразливість. Ентузіазм щодо імпорту викопного палива та енергетичних субсидій вже загрожує енергетичній безпеці ЄС, підриває економічну безпеку і, найгірше, порушує права людини, довкілля, клімат і соціальну справедливість.

Актуальність теми полягає в тому, що уже сьогодні на державному рівні необхідно приділяти значно більше уваги розвитку альтернативних джерел виробництва енергії в Україні. Прямий шлях до зниження енергетичної залежності України від імпорту первинних енергоресурсів – використання

альтернативних джерел енергії за відповідної державної підтримки їхнього виробництва, що повинна полягати, насамперед, у наданні пільг і стимулюванні приватних інвестицій.

Важливі теоретичні та практичні аспекти державного регулювання розвитку альтернативної енергетики в Україні покладені в основу досліджень багатьох науковців, зокрема українських учених С. О. Войтка, О. П. Дячука, Б.А. Серебреннікова С. Р. Нараєвського, П.П. Гаврилко, Д.В. Молдованова, Я.В. Шевчук, А.В. Шевука та інших.

Мета дипломної роботи – дослідження та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення державного управління розвитком альтернативної енергії.

Для досягнення мети визначено такі **завдання**:

- розкрити сутність державного управління альтернативною енергією;
- охарактеризувати механізми державної підтримки розвитку альтернативної енергії;
- розглянути зарубіжний досвід управління розвитком альтернативної енергії;
- проаналізувати сучасний стан розвитку альтернативної електроенергії в Україні;
- провести оцінку ефективності управління альтернативною електроенергією;
- розглянути програми фінансування альтернативної енергетики;
- описати міжнародне співробітництво України та ЄС у галузі альтернативної енергії;
- навести шляхи активізації інвестиційної діяльності у відновлювану енергетику, як інструмент державного управління у даній галузі;
- запропонувати вдосконалення механізмів державного стимулювання розвитку відновлюваних джерел енергії

Об'єктом дипломної роботи є процес державного управління розвитком альтернативної енергії.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні основи та практичні аспекти удосконалення державного управління розвитком альтернативної енергії..

Методи дослідження. Для досягнення поставленої в кваліфікаційній роботі мети були використані загальнонаукові та спеціальні методи наукового дослідження: аналізу та синтезу, систематизації, компаративний, класифікації, термінологічний, проблемно-орієнтовний.

Інформаційну базу дослідження становлять: закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України; довідкові та інструктивні матеріали; наукові праці різних жанрів інших авторів; періодичні видання; інформаційні матеріали, розміщені в мережі Інтернет.

Практичне значення результатів дослідження: полягає у розробці та науковому обґрунтуванні рекомендацій щодо напрямів удосконалення державного регулювання в сфері охорони здоров'я.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГІЇ

1.1. Сутність державного управління альтернативною енергією

Чіткого визначення поняття «механізм державного регулювання» стосовно розвитку енергетичної сфери в цілому та сфери відновлювальної енергетики зокрема на сьогодні не існує. Механізми державного регулювання розвитку відновлювальної енергетики є складовими господарського механізму та являють собою підсистему управління розвитком енергетичної сфери шляхом використання економічних законів, вирішення суперечностей суспільного способу виробництва, реалізації власності, а також узгодження інтересів суспільства, суб'єктів енергетичного ринку та держави. У разі оптимального поєднання цих механізмів і властивих їм форм, методів і важелів виникає новий синергічний ефект, у результаті чого створюється можливість планомірного та пропорційного розвитку національної економіки.

Розглядаючи механізм як цілісну діалектичну сукупність взаємопов'язаних, взаємозумовлених і цілеспрямованих принципів, функцій, методів, форм, інструментів та важелів державного регулювання економіки з метою узгодження інтересів економічних суб'єктів держави пропонуємо власне визначення категорії «механізми державного регулювання розвитку відновлювальної енергетики», а саме: механізм державного регулювання розвитку сфери відновлювальної енергетики – це сукупність елементів державного регулювання відновлювальної енергетики України, його напрямів, засобів та методів, які використовуються органами державної влади в процесі реалізації функцій щодо забезпечення впливу на відновлювальну енергетику та її розвиток з метою досягнення цілей енергетичної політики держави у сфері відновлювальної енергетики.

ВИСНОВКИ ТА ПРОЗИЦІЇ

Отже, механізм державного регулювання розвитку сфери відновлювальної енергетики – це сукупність елементів державного регулювання відновлювальної енергетики України, його напрямів, засобів та методів, які використовуються органами державної влади в процесі реалізації функцій щодо забезпечення впливу на відновлювальну енергетику та її розвиток з метою досягнення цілей енергетичної політики держави у сфері відновлювальної енергетики. Механізми розвитку сфери відновлювальної енергетики мають перебувати між собою у тісному взаємозв'язку та взаємозалежності. Це зумовлює критерії плановірності та узгодженості дій між суб'єктами регуляторного впливу для усунення суперечностей та підвищення ефективності державно-управлінського процесу. організаційно-економічний механізм державного регулювання розвитку відновлюваної енергетики являє собою сукупність організаційних структур, комплекс специфічних форм і методів управління та реалізованих економічних законів, що діють у конкретних умовах. Єдність цілей забезпечує єдину синхронізацію, пропорційність і ритмічність всіх складових механізму/

Зважаючи на динамічний та ситуативний характер національного регулювання та прискорення суспільних процесів у часі, розвиток національної системи регулювання в будь-якій сфері життя потребує постійного врахування поступових змін та їх інноваційних напрямків. Вирішення проблеми створення загальноекономічних умов для забезпечення інноваційної діяльності в Україні було покладено на державу, яка, на жаль, безпідставно дистанціюється від регулювання цього процесу. Особливістю інвестиційно-інноваційного механізму державного регулювання розвитку сфери відновлювальної енергетики є те, що провідна роль належить інноваційно спрямованим технологічним процесам і розробкам, технологіям отримання енергії з відновлювальних і невикопних джерел. Механізм орієнтований на активне залучення приватного капіталу, врахування його інтересів і має на меті

розвиток попиту на інновації щодо отримання енергоресурсів та заохочення до їх використання. Активізація інноваційної діяльності та стабільна конкурентоспроможна політика в енергетичній сфері дає змогу досягти економічного зростання та розвитку. Тому в широкому значенні даний механізм визначає орієнтири для ініціатив і заходів з їх реалізації – створення умов для розвитку партнерських відносин між наукою і бізнесом.

Стимулювання виробництва та споживання енергії, виробленої з альтернативних джерел, здійснюється відповідно до законодавства шляхом: застосування економічних важелів і стимулів, передбачених законодавством про енергозбереження та охорону довкілля, з метою розширення використання альтернативних джерел енергії; створення сприятливих економічних умов для спорудження об'єктів альтернативної енергетики. Для підтвердження походження електричної енергії, виробленої з альтернативних джерел енергії, суб'єкту господарської діяльності - виробнику електричної енергії з альтернативних джерел енергії (крім доменного та коксівного газів, а з використанням гідроенергії - виробленої лише мікро-, міні- та малими гідроелектростанціями) на його запит суб'єкт, уповноважений Кабінетом Міністрів України, видає гарантію походження електричної енергії.

У 2019 році Україна увійшла у ТОП-10 країн світу за темпами розвитку відновлюваної енергетики, а у 2020 році – у ТОП-5 європейських країн за темпами розвитку сонячної енергетики. У тому ж 2019 році, у рейтингу Climatescope від Bloomberg New Energy Finance (Bloomberg NEF), Україна посіла почесне 8 місце (піднявшись з 63-го) серед 104 країн світу за інвестиційною привабливістю країни саме у питанні розвитку низьковуглецевих джерел енергії і будівництва «зеленої» економіки. У 2021 році, Україна була на 48 місці за загального інвестиційного потенціалу держави серед 136 країн світу в рейтингу BloombergNEF. Загалом, починаючи із 2019 року, інвестиції у нові проекти відновлюваної енергетики в Україні є стабільно вищими ніж у проекти на викопному паливі. Тільки за останні 10 років провідні міжнародні та українські ВДЕ інвестори залучили в економіку України понад

12 млрд доларів США прямих іноземних інвестицій, а частка іноземних інвесторів у встановленій потужності ВДЕ станом на кінець 2021 року сягнула понад 35%, що характеризує український сектор ВДЕ як доволі конкурентний та відкритий. Сьогодні перелік найбільших міжнародних кредиторів та інвесторів в сектор ВДЕ в Україні включає: Європейський банк реконструкції та розвитку, Чорноморський банк торгівлі та розвитку, Американська міжнародна фінансова корпорація розвитку (DFC), Федеральний банк землі Баварія BayernLB, Інвестиційний фонд для країн, що розвиваються (IFU), Північна екологічна фінансова корпорація (NEFCO) та багато інших. Таким чином, географія інвестицій в будівництво українських електростанцій на ВДЕ поширюється на організації чи окремих інвесторів з Китаю, США, Великобританії, Німеччини, Нідерландів, Швеції, Данії, Норвегії, Франції, Люксембургу, Бельгії, Іспанії, Канади, Туреччини, тощо.

В результаті дослідження специфіки фінансування потенціалу розвитку альтернативної енергетики можемо констатувати потребу розширення розробок даної тематики в Україні з огляду на активізацію наведених процесів на практиці в умовах сучасності. Зокрема, з метою посилення ролі альтернативної енергетики в ОЕС України вважаємо за доцільне зосередити увагу на наступних факторах, що визначають особливості фінансування її розвитку: Зростання попиту на «екологічні» інвестиції; Потреба у значних обсягах фінансування; Поширення частки боргового фінансування розвитку; Дольовий характер фінансування; застосування практичних фінансових механізмів державного стимулювання виробництва енергії з відновлюваних джерел; необхідність впровадження «зелених» інноваційних технологій та напрямів їх фінансування.

На основі дослідження практичних аспектів фінансування відновлювальних джерел енергії можна виокремити специфіку фінансування потенціалу розвитку альтернативної енергетики в Україні. До факторів, що її визначають слід віднести: зростання попиту на «екологічні» інвестиції; потреба у значних обсягах фінансування; дольовий характер фінансування притаманний процесу фінансової взаємодії уряду та бізнесу через механізм державно-

приватного партнерства, інвестиційній діяльності Міжнародних фінансових інституцій та грантовому фінансуванню від міжнародних донорів, залученню ресурсів за допомогою спонсорства; застосування практичних фінансових механізмів державного стимулювання виробництва енергії з відновлюваних джерел; необхідність впровадження «зелених» інноваційних технологій та напрямів їх фінансування. Таким чином, в результаті дослідження специфіки фінансування потенціалу розвитку альтернативної енергетики можемо констатувати потребу розширення розробок даної тематики в Україні з огляду на активізацію наведених процесів на практиці в умовах сучасності.

Визначено перспективні напрями розвитку співробітництва України та ЄС у галузі альтернативної енергетики. Розглянувши схему міжнародного співробітництва України та ЄС в галузі альтернативної енергетики, бачимо, що основним інструментом розвитку та реалізації проектів «зеленої енергетики» в Україні є фінансування таких міжнародних організацій як ЄБРР, МБРР, НЕФКО та IRENA. Далі знаходяться власні державні джерела фінансування, а також кошти приватних інвесторів. Основними напрямками міжнародного співробітництва є проведення спільних наукових розробок у галузі альтернативної енергетики, організація співробітництва на експертному рівні, підвищення рівня екологічної освіченості населення України в галузі альтернативної енергетики. Міжнародне співробітництво повинне здійснюватись на принципах партнерства, інноваційності, стратегічності, координації та узгодженості дій. Отже, Україна та країни Європейського Союзу тісно співпрацюють у галузі альтернативної енергетики вже протягом 25 років. Останнім часом співробітництво значно поглибилось, охопивши не лише інвестиційні проекти, а й консультування щодо проведення реформ у галузях енергетики, підтримки малого і середнього бізнесу, та ін. Завдяки інвестуванню міжнародних організацій, приватних закордонних інвесторів та реалізації спільних проектів, частка ВДЕ у загальному виробництві енергії України значно зросла.

Збройна агресія проти України чітко відобразила нагальність формування системи забезпечення енергетичної безпеки країни в режимі як звичайного, так і особливого стану. Україна має запровадити механізм надійного забезпечення енергетичних потреб суспільства на випадок блокування поставок енергоресурсів або пошкодження енергетичної інфраструктури.

Диверсифікація маршрутів та джерел поставок енергетичних ресурсів, постачальників енергетичних технологій на енергетичний ринок України має стати пріоритетом енергетичної політики. У найкоротші терміни необхідно забезпечити участь України в реалізації спільних з ЄС інфраструктурних проектів, що сприятимуть підвищенню стабільності поставок енергоресурсів на ринок України та її енергетичній безпеці. Розширення технічних можливостей та розвиток організаційно-інституційної основи транскордонної торгівлі енергоресурсами з країнами ЄС забезпечить не лише диверсифікацію джерел та маршрутів постачання електричної енергії, природного газу, нафти та нафтопродуктів, але й технологічну інтеграцію України до єдиного європейського енергетичного ринку. Розширення використання ядерного палива та ядерних технологій із залученням провідних компаній світу дозволить знизити критичний рівень залежності атомно-промислового комплексу від російських ядерних технологій. В умовах зростаючих ризиків та загроз критичній енергетичній інфраструктурі необхідно суттєво переглянути принципи та побудувати нову систему захисту стратегічних об'єктів енергетики.

Однією з найголовніших сучасних проблем енергетичного ринку із використанням ВДЕ є недостатність інвестиційних коштів, а тому оцінено обсяг необхідних вливань в розвиток ринку та було запропоновано шляхи активізації інвестиційної діяльності з метою збільшення частки відновлювальних джерел енергії в структурі генерації за рахунок використання механізму надання інвестиційного податкового кредиту, що дасть змогу використати тимчасово вільні кошти від сплати податку на прибуток для

будівництва нових генеруючих потужностей та впровадження заходів з підвищення енергоефективності.

Активізація інвестиційної діяльності на ринку електроенергії України, залучення вітчизняних та іноземних інвестицій можливе за умови гармонізації та підвищення ефективності регулювання та функціонування ринку в цілому. Лише за ринкових умов прозорої конкуренції, відкритого ціноутворення, відсутності спекуляцій монополістів у вигляді вертикально інтегрованих компаній на ринку та відповідних законодавчих перетворень можна сподіватися на те, що приватним інвесторам буде вигідно та цікаво вкладати кошти у відновлювану енергетику як, з одного боку, для отримання власної вигоди та збільшення обсягів прибутку, так і для загального задоволення потреб окремих побутових та промислових споживачів, підвищення рівня енергоефективності економіки, мінімізацію негативного впливу на навколишнє середовище. Одним із стимулів розвитку ВДЕ може стати запровадження інвестиційного податкового кредиту, оскільки пріоритетними напрямками цього виду кредиту на ринку електричної енергії мають стати розширення генеруючих потужностей, науково-технічне оновлення виробництва з підвищенням його техніко-економічних показників і забезпеченням конкурентоспроможності на європейському ринку, яке, безперечно, може стати поштовхом у розвитку вітчизняної альтернативної енергетики. Тому за результатами дослідження можна виділити ряд рекомендацій щодо напрямів подальшого розвитку ринку відновлюваної енергії в Україні, що дозволить підвищити ефективність його функціонування в результаті проведення відповідних заходів.

До переваг впровадження системи «зелених» сертифікатів в Україні можна віднести гарантію виробництва енергії на основі відновлюваних джерел енергії і можливість відслідкувати об'єми її використання, оскільки кожен «зелений» сертифікат забезпечений реальним виробництвом енергії на основі ВДЕ, а також можливість підтверджувати виконання своїх соціальних зобов'язань споживачами електроенергії з метою підвищення власного іміджу

та залучення додаткових інвестицій з боку вітчизняних, іноземних чи державних інвесторів. У той самий час серед проблемних питань впровадження «зелених» сертифікатів варто виділити визначення поняття «зелений» сертифікат на державному рівні, так як в рамках світового досвіду їх використання в одних країнах (Великобританія, США) «зелений» сертифікат визначається як специфічний товар, в інших (Норвегія, Бельгія) – як цінний папір.